

תוכן העניינים**פרק א – האנשים החדשים**

תוכן	עמוד
הקדמה	
טקסט: דור ה-x ודור ה-y	8
מילות ניגוד	10
מילות דמיון	12
צירופי שם פועל - סתמי	16
צירופי שם פועל - פרסונלי	18
אזרחים של עיר ולא של מדינה	22
לא... אלא	24
אדריכלות של בתי ספר	27
זה... זה	29
לברוא עולם מחדש	30
שיר: בראשית – עידן רייכל	31
מילת יחס בנטייה - עצם	32

פרק ב – הטבע האנושי

מהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר	33
בלתי + שם תואר	35
מינו של שם העצם	36
שמות עצם ברבים	36
צירופי שם עצם ושם תואר	37
צירופי סמיכות	38
אין דבר העומד בפני הרצון	40
מילות ויתור	42
לא רק... אלא גם	44
לבחור איך לחיות	45
על + שם הפועל	48
תפילה – לאה גולדברג	50
האם אנשים יכולים להשתנות	51
בעל / חסר + שם עצם	53

53	תכונות – שמות תואר
55	משפטי לוואי
57	משפטי לוואי עם כינוי מוסב
59	מילת יחס בנטייה: בין

פרק ג – נשאים בסביבה

עמוד	תוכן
60	הזהב השקוף
64	מילות זמן
67	יש, אין, רצוי, עדיף + שם פועל
69	עדיין, עדיין לא, כבר, כבר לא
70	יחס החברה לחלש
72	אוגד
73	אוגד שלילי
75	לאן נעלמות הדבורים?
81	מילת היחס "בלי" בנטייה

פרק ד – בין מזרח למערב

83	חצי אשכנזי חצי מזרחי
85	מתחת לפני האדמה / אלי אליהו
86	צליל ישראלי
89	מילות תכלית
93	טוב להיות פראייר
96	מילות סיבה ותוצאה
101	תיאור מצב
101	בתי החלומות
104	מילת היחס "כמו" בנטייה

פרק ה – גיבורים

107	מיהו גיבור?
110	כינוי חבר
112	גיבורי תרבות
114	כל, רוב, חלק מ, אחד (מ) + שם עצם מיועד

אל תיגע בי	116
משפטי תנאי קיים	117
פעולה הרגלית בעבר	118
מורה לחיים / יהונתן גפן	120
(כל) מי ש / (כל) מה ש	120
הילד הרע / לאה גולדברג	122
הסיפור המיניאטורי: בת הרב והנחש	123
משפטי תנאי בטל	125
מילת היחס "מן" בנטייה	129

פרק ו – שפת הרחוב

עמוד	תוכן
132	המאבק על העברית
135	סמיכות כפולה
132	הרגע שבו העברית חזרה לחיים
136	תוארי הפועל
138	השירה של האדם הפשוט
140	שם המספר בסמיכות
142	נטיית שם המספר
143	שפת הרחוב
148	דיאלוג עם הרחוב
150	סיכום מילות יחס בנטייה

פועל

עמוד	תוכן
156	מבוא לפועל

פרק א – פעל

עמוד	תוכן
157	נטיית בניין פעל – אפעול
159	נטיית בניין פעל – אפעל
163	נטיית פִּעַל
168	נטיית בינוני פִּעוּל
173	רשימת הפעלים של בניין פעל

פרק ב – פיעל, פועל, התפעל

נטיית בניין פיעל	176
נטיית בניין פיעל – שורשים מרובעים	178
נטיית בניין פועל	181
רשימת הפעלים – בניין פיעל	186
נטיית בניין התפעל	190
נטיית בניין התפעל – שורשים מרובעים	192
רשימת הפעלים של בניין התפעל	200

פרק ג – הפעיל, הופעל

נטיית בניין הפעיל	204
נטיית בניין הופעל	210
שיר: למה ירושלים תמיד שתיים? / יהודה עמיחי	217
רשימת הפעלים של בניין הפעיל	220

פרק ד – נפעל

נטיית בניין נפעל	222
רשימת הפעלים של בניין נפעל	232

פרק ה – גזרת ל"י: פעל, פיעל, גזרת עו"י: פעל, הפעיל, הופעל

נטיית בניין פעל גזרת ל"י	235
נטיית פועל גזרת ל"י	238
רשימת הפעלים של בניין פעל גזרת ל"י	239
נטיית בניין פיעל גזרת ל"י	240
רשימת הפעלים של בניין פיעל גזרת ל"י	246
נטיית בניין פעל גזרת עו"י	247
רשימת הפעלים של בניין פעל גזרת עו"י	252
נטיית בניין הפעיל גזרת עו"י	253
נטיית בניין הופעל גזרת עו"י	259
רשימת הפעלים של בניין הפעיל גזרת עו"י	261

פרק ו – גזרת פ"נ: פעל, הפעיל, הופעל. גזרת פ"י: פעל

נטיית בניין פעל גזרת פ"נ – אפעול, אפעל	262
רשימת הפעלים של בניין פעל גזרת פ"נ	264
נטיית בניין הפעיל גזרת פ"נ, פיי"צ	265
נטיית בניין הופעל גזרת פ"נ, פיי"צ	269
רשימת הפעלים של בניין הפעיל גזרת פ"נ, פיי"צ	271
נטיית בניין פעל גזרת פ"י	272
רשימת הפעלים של בניין פעל גזרת פ"י	278
מילון	279
טבלות פועל	

הקדמה

בספר עושים עניין אנו מזמינים את לומד השפה לחוויית לימוד מתוך צורך ועניין. לשם כך, בחרנו לשלב נושאים דקדוקיים, הן מתחום הפועל הן מתחום התחביר, בטקסטים מעוררי עניין הנוגעים בתחומים מרכזיים בתרבות האוניברסלית, הישראלית והיהודית. הספר מיועד ללומדים ברמת הביניים, ומחולק לשישה פרקים, שכל אחד מהם בנוי סביב נושא מרכזי, ובו טקסטים מגוונים, המזמנים דיון או ויכוח. העיסוק בנושאים עובר מהאוניברסלי אל המקומי, במטרה לאפשר ללומד להזדהות עם התכנים ולעורר בו רצון לקחת חלק בהבניית הידע שלו באמצעות קריאה, השתתפות בשיחות בכיתה והפקת תוצרים שונים בעל פה ובכתב. גישה זו מאפשרת להעמיק את חוויית הלמידה ולהפוך אותה למשמעותית עבור הלומד. הוראה המאפשרת למידה משמעותית היא הוראה המייצרת הנעה פנימית ללמידה. לא רק העברת ידע אלא גם עידוד התלמיד לעסוק בידע – לאתר, לעבד, לבקר וליצור ידע. לימוד בהקשר טבעי ובעל ערך ללומד, יסייע לו לקלוט ולעבד את השפה, שתהפוך בהדרגה לחלק מעולמו. הפעילויות המשולבות בכל אחד מפרקי הספר מעוגנות בטקסטים ובנושאים הנלמדים בכיתה. בהיותן מובאות בהקשר הנלמד, הן מאפשרות הרחבה והעמקה בהם באופן טבעי ואותנטי. בנוסף לעבודה אישית, שזורות בספר גם פעילויות קבוצתיות, שיש בהן חשיבה משותפת ועבודת צוות, והן מגבירות את הסיכוי לחוות למידה משמעותית.

הלמידה בספר מדורגת וספירלית: המילים החדשות והמבנים הלשוניים הנלמדים בכל פרק מהווים חלק מבסיס הפרקים הבאים, וכך הלומד ממשיך לתרגל את החומר הקודם לצד החומר החדש, בין אם העיסוק הוא באוצר מילים ובין אם הוא בתחביר ובפועל, והידע נבנה באופן מדורג ומבוסס היטב.

בהתאם ליכולות המצופות מלומד ברמת הביניים (B1) על פי סולם ההערכה למיומנויות תקשורתיות ללומדי עברית של היחידה לעברית (היחידה לעברית, 2018), הבנוי על עקרונות מסגרת ההתייחסות האירופית לשפות (CEFR) (Council of Europe, 2018), התרגילים, המשימות והדיאלוגים בספר מכוונים לביצועים תקשורתיים יומיומיים בשפה מצד אחד, ולמיומנויות אקדמיות כמו כתיבה ביקורתית, סיכום וניתוח מאמרים מצד אחר. לצורך זה הלומד נחשף לטקסטים מסוגות שונות כמו מאמרים הכתובים במבנים משתנים, קטעי פרוזה, ראיונות, דיאלוגים ושירים.

הספר מחולק לשני חלקים: בחלק הראשון טקסטים ומבנים תחביריים, ובחלק השני פועל. כחלק מהצורך ללמד את הפועל בצורה תקשורתית, שאינה מנותקת מהוראת הטקסטים והתחביר, פרקי הפועל עוסקים באותם נושאים מרכזיים שמופיעים בחלק הראשון, בהתאמה. וכך, אוצר המילים וחלק מהמבנים התחביריים שנלמדים בחלק הראשון מופיעים גם בעת לימוד הפועל לצורך חיזוק וחזרה. לכן, מומלץ ללמד את שני חלקי הספר במקביל, פרק מול פרק, ויש לשים לב לסדר הופעת הדברים.

פרק ג

הפעיל, הופעל

בניין הפעיל

קראו את הטקסט וסמנו בו את הפעלים ואת שמות הפעולה בבניין הפעיל.

תיבת נוח המודרנית: מחזירים את החיות לטבע

- 1 פרויקט מיוחד להחזרת חיות תנ"כיות לטבע הוא הסיכוי האחרון להציל חיות כמו יַחְמוּרִים פֶּרְסִיִּים, רְאֵמִים לבנים ונָשָׁרִים מקראיים. בזכות הפרויקט הצליחו בשמורת הטבע "חי-פר" בִּכְרֶמֶל להחזיר אל הטבע מאות חיות, שלא היו ממשיכות לחיות בו, בעיקר משום שבני אדם צדו או הרעילו אותן. בשמורת הטבע בכרמל מתאימים את תנאי הגידול של בעלי החיים לתנאים שיש להם בסביבתם הטבעית ומעבירים אותם מהשמורה אל הטבע כשהמטפלים מרגישים שבעלי החיים מוכנים לכך.
- 5 בעלי חיים כמו הַיַּחְמוּר חשובים לשמירה על היערות, מפני שהם אוכלים חלק מענפי העצים וכך מפחיתים את הסיכוי לשרפה. לא רק אל היער מחזירים את בעלי החיים, אלא גם אל השמיים. את הנָשָׁר המקראי – מלך העופות – הזכירו פעמים רבות בתנ"ך. מספר הנשרים בארץ ירד מאוד, אך בזכות הפרויקט העופות הגדולים חוזרים לשלוט בשמיים. לנשרים יש תפקיד חשוב בטבע: הם אוכלים בעלי חיים מתים שיכולים להעביר מחלות.
- 10 גם אחרי השחרור לטבע אנשי שמורות הטבע לא מפסיקים לשמור על בעלי החיים. הם בודקים את מצבם, ודואגים שדבר לא יפריע להם. "קשה לתאר את ההרגשה הטובה כאשר מחזירים בעל חיים אל הטבע", הם מסבירים. "זאת הזדמנות להשפיע על הסביבה ולנסות לתקן את מה שקלקלנו".

יחמור פרסי
(fallow Persian deer)

ראם לבן
(Oryx)

נשר מקראי
(Vulture)

שם עצם	פועל	שם תואר	שונות
עֵנָף	להציל (את)		שְׁמוּרַת טֶבַע
שְׁחָרוּר	להפריע ל		
שִׁרְפָה	לְהָרְעִיל (את)		

תרגיל 1

כתבו את הפעלים ואת שמות הפעולה שסימנתם בטקסט במקום המתאים בטבלה.

שם פעולה	שם פועל	פועל

תרגיל 2

ענו על השאלות לפי הטקסט, בתשובותיכם השתמשו בפעלים בבניין הפעיל מתוך הרשימה:

להחזיר, להעביר, להפחית, להפריע, להרגיש, להרעיל, להתאים

1. מה המטרה של אנשי שמורת הטבע "חי-בר" בכרמל?
2. מה סיכן את חייהם של בעלי החיים בטבע?
3. אילו דוגמות יש בטקסט לתפקיד החשוב של בעלי החיים בטבע?
4. איך עוזרים לבעלי החיים בשמורה להרגיש כמו בטבע?
5. מה עושים אנשי שמורות הטבע כדי לדאוג לבעלי החיים לאחר שחרורם לטבע?
6. למה לדעת אנשי שמורות הטבע התפקיד שלהם חשוב כל כך?

בניין הפעיל

עבר	הווה	עתיד
המלצתי	ממליץ	אמליץ
המלצתך, המלצת	ממליצה	תמליץ, תמליצי
המלצנו	ממליצים	נמליץ
המלצתם, המלצתן	ממליצות	תמליצו
הוא המליץ		הוא ימליץ
היא המליצה		היא תמליץ
הם/הן המליצו		הם/הן ימליצו

*כאשר פ' הפועל היא אח"ע הוגים בעבר את ה' e ולא i וכך גם את פ' הפועל. (האָמין, העֵביר, הַחֵלִיט וגם הַחֵלִיט), בהווה ובעתיד, בשם הפועל ובשם הפעולה, כאשר פ' הפועל היא א/ע הוגים את פ' הפועל a ולא e (להעֵביר, מעֵביר, יעֵביר, העֵבירה)

שם הפועל: להמליץ

שם הפעולה: המלצה

שמות פעולה אחרים: אָמון וגם אמונה, הבדל וגם הבדלה, המשך, הסבר וגם הסברה, הסכם וגם הסכמה, הפסד, רווח

תרגיל 3

כתבו את הפועל בצורה הנכונה.

א. בהווה:

1. תמיד כשאני _____ בודד וקשה לי, אתם _____ לעזור לי. (להרגיש, להצליח)
2. לפעמים הורים _____ את הילדים לאכול מזון בריא. (להכריח)
3. כתבת החדשות _____ מדוע הרופאים _____ לשבות. (להסביר, להתחיל)
4. בימים חמים אני _____ להישאר בבית ולקרוא ספר. (להעדיף)
5. מחקרים מלמדים שנשים עדיין _____ פחות מגברים שעושים אותה עבודה. (להרוויח)

ב. בעבר:

1. האומן _____ מְסָר לצופים בתערוכה. (להעביר)
2. גם אנחנו _____ נגד יוקר המחיה בתל אביב. (להפגין)
3. המדינה _____ כסף רב בהתפלת מים. (להשקיע)
4. המנהל _____ לשיחה את התלמידים ש _____ בבחינה. (להזמין, להעתיק)
5. המלון ש _____ לי לישון בו קרוב למרכז העיר? (להמליץ, אתה)